

Kring voor Heemkunde Berchem vzw

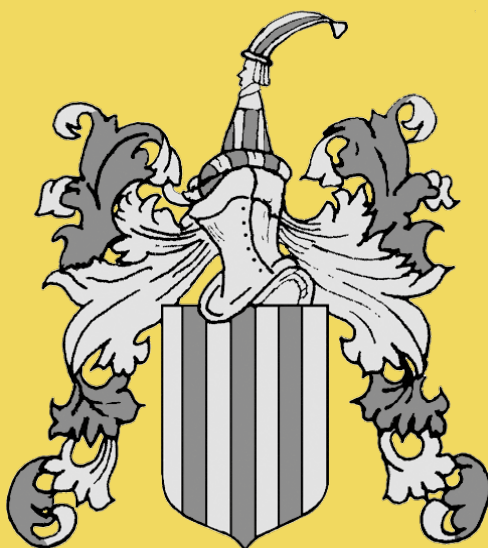
**Driemaandelijks tijdschrift Heemtenberg:
Lente 2015 | jaargang 23 - nummer 121**

België-Belgique

P.B.

Berchem 1
8/4384

Heemtenberg nr. 121

Verantwoordelijke uitgever: Walter Gysen
Auwersstraat 34 - 2600 Berchem
Afgiftekantoor: Berchem 1 - P. 206435

Heemtenberg

Driemaandelijks tijdschrift van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw

Erevoorzitter René Goossens[†]

RAAD VAN BESTUUR

Voorzitter Walter Gysen
Penningmeester Luc Van den Bempt
Secretaris Paul Gysen

Raadsleden: Hugo Belmans, Marc Kelders, Nicole Peeters, Chris Van der Snickt, Liliane Voorspoels.

Redactie Heemtenberg: Walter Gysen, Chris Van der Snickt, Paul Gysen
Tel. 03 230 17 51 | Tel. 03 292 51 15
e-mail: heemtenberg@heemkundeberchem.be

Lay-out: Paul Gysen | dtp@heemkundeberchem.be

Secretariaat: Auwersstraat 34, 2600 Berchem | e-mail: info@heemkundeberchem.be
Internet: www.heemkundeberchem.be
Facebook: www.facebook.com/heemkundeberchem

LIDGELDEN of STEUN AAN ONZE KRING

Familiaal lidmaatschap: € 12,00 per jaar

Steunend lid: € 17,00 per jaar

Erelid vanaf: € 32,00 per jaar

Bankrekening: IBAN BE53 0680 7122 0053
op naam van Kring voor Heemkunde Berchem

Zoldermuseum "Schaliënhoeve"

Rooiplein 6 - 2600 Berchem (Domein Park-West - La Piazza)

open elke 2de en 4de zondag van de maand

van 14.00 tot 17.00 uur

Groepsbezoek mogelijk, voor info 03 292 51 15

e-mail: info@heemkundeberchem.be

Noot van de redactie:

Elke auteur blijft verantwoordelijk voor zijn eigen tekst.

Heemtenberg

magazine van de
KRING VOOR
HEEMKUNDE BERCHEM vzw
opgericht in mei 1962

Lente 2015

Jg. 23 - nr. 121

Inhoudstafel

Contactgegevens	pag. 2
Inhoudstafel	pag. 3
Heemkringleven	
➤ Afscheid van Kris Reymer	pag. 4
➤ In memoriam: erevoorzitter René Goossens	pag. 6
➤ Lidgeld 2015	pag. 7
➤ Teksten Heemtenberg	pag. 7
Museum	
➤ Foto-Expo - Het Bombardement 1914	pag. 8
➤ Schenkingen voor onze museumcollectie	pag. 8
Groote Oorlog	
➤ "De Groote Oorlog" - geschiedkundig (deel 4)	pag. 12
➤ Vluchtverhaal van de familie Blom in 1914	pag. 18
Ons Heem	
➤ Berchem Sport 1969-1972:	
Bijna bekerfinalist en eindelijk terug naar eerste (1)	pag. 20
Kerk en Parochie	
➤ De Berchemse parochies en kerken:	
Het Heilig Sacrament (deel 2)	pag. 25

Afscheid van Kris Reymer

Na 25 jaar werking ten bate van onze kring dient Kris Reymer zijn ontslag in. Op 26 februari 1990 werd Kris als bestuurder opgenomen in onze Kring voor Heemkunde Berchem vzw. In 1998 volgt zijn benoeming tot secretaris waarbij hij in 2002 de redactie van het ledenblad "Heemtenberg" op zich neemt. Ondertussen worden beide functies te veel voor één persoon en wordt het secretariaat door-gegeven. Tot zover de droge opsomming van functies. Kris betekende echter veel maar voor onze vereniging.

Hij lag aan de basis van ons ledenblad "Heemtenberg" dat bij het verschijnen uitgegeven werd op één blad recto/verso maar momenteel is uitgegroeid tot een boekje waarbij de redactie moet schipperen met plaatsgebrek om alle ingezonden artikels te publiceren.

Ook als secretaris drukte Kris zijn stempel op de activiteiten van onze kring. We citeren hier de jaarlijkse inrichting van de teken- en schilderwedstrijd die groot succes kende en verdienstelijke kunst-

Kris Reymer geeft uitleg aan enkele van onze leden tijdens een heemkundige wandeling over de Brialmontvesting in Berchem.

werken opleverde, later vervangen werd door een fotowedstrijd en tenslotte afgesloten werd met een vragenrally in samenwerking met winkelvereniging "Hart van Berchem". Ook de inrichting van het zoldermuseum lag nauw aan zijn hart. In het verleden lag de werking van onze Berchemse heemkunde in handen van nl. Karel Nicolaï en Kris Reymer. Mede door hun inzet in het verleden ontvingen we nu de erkenning als heemkundig museum door de gouw Antwerpen van Heemkunde Vlaanderen en het provinciebestuur Antwerpen.

Er is echter een tijd van komen en gaan. Wij moeten het ontslag van Kris aanvaarden en respecteren. Wij moeten hem dankbaar zijn voor zijn werking in het verleden en kunnen dat het best tonen door de werking ten bate van heemkunde Berchem verder te zetten.

We wensen Kris en zijn echtgenote nog vele jaren samen in goede gezondheid. ☞

In memoriam: erevoorzitter René Goossens

Op 24 april 2015 overleed op 101-jarige leeftijd onze erevoorzitter René Goossens. René was sedert 12 februari 1985 als penningmeester verbonden aan onze kring.

Hij bleef deze functie vervullen tot 12 augustus 2002 waarna hij eervol ontslag kreeg omdat hij deze functie steeds punctueel uitvoerde. Op 26 februari 2003 nam hij de functie van 1ste onder-voorzitter op zich.

Op 9 september 2005 nam hij na het ontslag van Olga Lefebber het voorzitterschap van de kring op zich. Die functie vervulde hij tot 14 september 2007. Hij diende wel zijn ontslag in als voor-zitter maar bleef aan als lid van de raad van bestuur.

Voor al deze verdiensten ten voordele van de Kring voor Heemkunde Berchem vzw werd hem de titel van erevoorzitter toegekend. Ook op

plaatselijk vlak werd René erkend want in 2003 werd hem de titel van “verdienstelijke Berchemnaar” toegekend.

Ondanks zijn hoge leeftijd bleef René lid van de raad van bestuur van Heemkunde Berchem tot 24 februari 2012. Ondertussen werd hij opgenomen in het WZC Sint-Jozef te Berchem.

Vorig jaar kon hij nog de algemene ledenvergadering bijwonen.

René Goossens heeft een druk leven achter zich gelaten. Hij volgde samen met zijn broer Albert zijn vader op als bedrijfsleider van de Wasserij Gebroeders Goossens. In die functie werd hij ook rechter van de handelsrechtbank te Antwerpen. Ook op religieus vlak was hij werkzaam in het Sint-Antonius-genootschap en ook verbonden aan de kapel van de parochie Carolus-Borromeus te Antwerpen.

Op cultureel vlak was hij oprichter van de kunstkring, een onderafdeling van de “Vlaamse Vrienden” waarvan hij later algemeen voorzitter werd. Hij was ook een kunstschilder die menig confeitsel borstelde.

Langs deze weg bieden wij de familie onze christelijke deelneming aan en hopen dat René na zijn lange leven ook de eeuwige rust mag vinden in het hiernamaals.

Walter Gysen | voorzitter

Lidgeld 2015

Beste leden,

Het voorbije jaar zijn er grote aanpassingen gebeurd in ons museum, vooral dank zij uw financiële steun aan onze kring.

Ik hoop ook voor 2015 op u te kunnen rekenen en vraag u vriendelijk om een van volgende bedragen te storten op onze rekening BE53 0680 7122 0053 van Kring voor Heemkunde Berchem:

Familiaal lid : 12 euro

Steunend lid : 17 euro

Erelid : 32 euro

Bij voorbaat van harte bedankt. Deze oproep geldt uiteraard niet voor de vele leden die hun bijdrage intussen al betaald hebben.

Luc Van den Bempt | penningmeester

Teksten Heemtenberg

Hebt u nog oude foto's, een leuk verhaal Berchems verhaal, wilt u een bijdrage leveren of hebt u een interessant artikel over ons geliefde Berchem?

Teksten zijn altijd welkom bij onze redactie:

Heemtenberg - Auwersstraat 34, 2600 Berchem

Telefoon 03 230 17 51

e-mail: heemtenberg@heemkundeberchem.be

De redactie voor het volgende nummer wordt afgesloten op **zondag 19 juli 2015.**

Museum

Foto-Expo - Het Bombardement 1914

Onze Foto-Expo Berchem in de Groote Oorlog - Het Bombardement 1914 heeft al vele bezoekers gekend, tot nu toe al een goeie 100 bezoekers. Omdat we hierover reeds zoveel positieve reacties kregen, hebben we besloten om deze tentoonstelling langer te lopen dan eerst voorzien. Intussen voorzien we een 2de verlenging. U kunt onze Foto-Expo nog steeds bezoeken tot eind augustus 2015. U bent dus van harte welkom elke 2de en 4de zondag, telkens tussen 14 en 17 uur. Voor meer info of groepsbezoeken, neem contact op met Paul Gysen op het nummer 03 292 51 15 of per e-mail info@heemkundeberchem.be.

Schenkingen voor onze museumcollectie

Op 2 mei 2015 ontvingen we van ons oud-bestuurslid en oud-penningmeester een schoentrekker met ingegraveerde tekst:

In den Eleganten Bottien

J. Van De Mert

49 hoek Bakker en Wasstraat 49

Berchem Antwerpen

Hiervoor onze oprechte dank voor deze mooie aanwinst.

Bent u verhuisd of gaat u binnenkort verhuizen?

Vergeet dan niet uw adreswijziging tijdig mee te delen aan

onze redactie en ontvang ons tijdschrift Heemtenberg op

uw nieuwe adres! Contacteer ons op 03 230 17 51

of via e-mail heemtenberg@heemkundeberchem.be

**Berchem in de Groote Oorlog
Bombardement 1914**

Foto-Expo

Kring voor Heemkunde Berchem vzw
i.s.m. het district Berchem

Verlengd tot 23 augustus 2015
open elke 2de en 4de zondag - 14 tot 17u

Zoldermuseum Schaliënhoeve - Rooiplein 6 - 2600 Berchem
(Domein Park-West - La Piazza - 1e verdieping)
Toegang: leden gratis - niet-leden € 1,00 - groepsbezoek mogelijk

Info: 03 292 51 15 - 03 230 17 51
e-mail: info@heemkundeberchem.be
www.facebook.com/heemkundeberchem

© 18/10/2014 - Paul Gysen - 2014/HKB/Expo-Bombardement_A4 | V.U.: Walter Gysen - Aulverstraan 54 - 2600 Berchem
Vrij van zegel: Art. 198 | Gooit dit niet op de openbare weg aub...denk aan het milieu!

Zoldermuseum “Schaliënhoeve”

Rooiplein 6 - 2600 Berchem
(Domein Park-West - La Piazza)

open elke 2de en 4de zondag van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur of na afspraak

Toegang gratis voor leden
niet-leden betalen € 1,00

Groepsbezoek mogelijk, voor info 03 292 51 15
e-mail: info@heemkundeberchem.be

“De Groote Oorlog” - geschiedkundig (deel 4)

door Walter Gysen

Het ultimatum

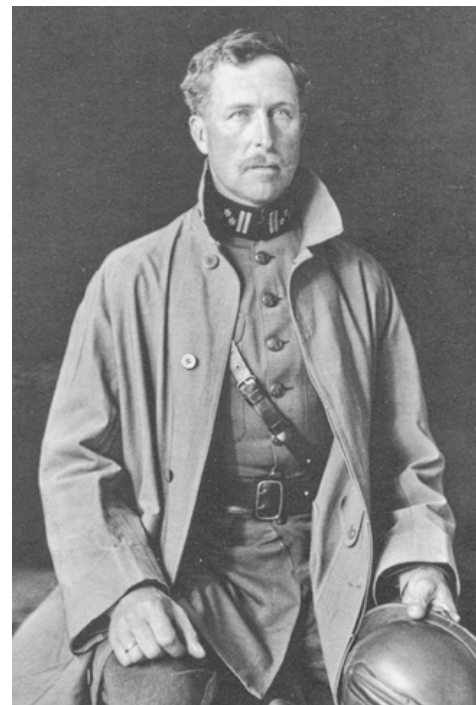
Op zondag 2 augustus 1914 om 19 uur stipt betrad de Duitse ambassadeur in Brussel Below-Saleske het ambtsvertrek van de Belgische minister van buitenlandse zaken Julien Davignon om een in diplomatische taal gestelde nota van de Duitse regering te overhandigen. In feite bleek het om een ultimatum te gaan.

Duitsland vernam uit betrouwbare bron dat Franse troepen Duitsland wilden aanvallen via Namen en de Maasvallei. Duitsland vreesde dat België die Franse troepen niet zou kunnen tegenhouden en dat hierdoor Duitsland gevaar liep.

Daarom wou Duitsland deze aanval voor zijn en zelf België binnenvallen. Dit mocht echter niet beschouwd worden als een vijandelijke operatie maar een daad van zelfverdediging. België moest dit enkel beschouwen als een houding van strikte neutraliteit tegenover Duitsland, dat onmiddellijk hierna zijn troepen zou wegtrekken en

Julien Davignon
minister van buitenlandse zaken

Albert I, Koning der Belgen

Duitsland hoopte echter dat het niet zo ver zou komen. De Belgen kregen 12 uur de tijd om te antwoorden.

Om 21 uur vergaderde de Belgische regering onder voorzitterschap van koning Albert I. Minister van buitenlandse zaken Davignon brengt verslag uit over zijn gesprek met de Duitse gezant, waarna de gesprekken verhit en chaotisch verlopen.

het grondgebied van België en de onafhankelijkheid zou waarborgen zodra de vrede was getekend. Er werd zelfs een schadevergoeding voorzien.

Mocht ons land zich echter verzetten door de Maasforten te bemannen, of door tunnels, bruggen of spoorwegen te vernietigen dan zou Duitsland dit beschouwen als daden van verzet en zou België als vijand van Duitsland beschouwd worden.

Graaf Charles de Broqueville
Minister van Oorlog (1912-1917)
en Kabinetsleider (1911-1918)

Typisch Belgisch was dat de koning opperbevelhebber was van het leger, maar grondwettelijk voorzien, enkel in oorlogstijd. Alle andere beslissingen van de koning moesten eerst goedgekeurd worden door een minister.

Uittreksel uit het stamboek van Luitenant-Generaal Louis de Ryckel

1 Kabinetsleider: De titel ‘eerste minister of premier’ kwam er pas na het Koninklijk Besluit van 25 november 1918 dat het kabinet van de ‘eerste minister’ officieel instelde.

Luitenant-Generaal
Antonin de Selliers de Moranville
Chef van de Generale Staf van het Leger

Albert I had generaal Louis de Ryckel tot chef van de generale staf benoemd in 1913. De premier herriep deze beslissing op grondwettelijke gronden en stelde generaal Antonin de Selliers de Moranville aan als vervanger. Beide generaals woonden de vergadering bij, de Selliers als stafchef en de Ryckel als militair adviseur van Albert I.

De stafchef deelde de vergadering mee dat ons leger niet in staat was om het tegen het Duitse leger op te nemen. In Luik en Namen moest de bemanning van vestingforten maar hun plan trekken. Het veldleger moest zich terugtrekken en wachten op een goede gelegenheid om de vijand aan te vallen. Dit kwam er op neer dat gans Wallonië met de zware industrie in handen kwam van de Duitsers. Het gespaarde veldleger zou dan de vesting Antwerpen verdedigen.

Generaal de Ryckel wou het veldleger inzetten langs de Maas en zo de vijand aan te vallen wanneer die mogelijkheid zich voor deed. Wanneer ons leger zich moest terugtrekken naar Antwerpen, kon van daaruit nog aanvallen gebeuren op rechtervleugel van de Duitsers die enkel Parijs wilden veroveren. Beide generaals konden mekaar niet luchten en haalden pietluttigheden aan om maar te bewijzen dat hun plan het beste was.

De aanwezigheid van de ministers van staat bracht in de kroonraad nog meer discussies teweeg. Sommigen wilden Duitsland bewijs leveren dat er geen sprake was van een Franse inval. Bij anderen rees de vraag of het verdedigen van het eigen grondgebied tegen een vijandelijke inval het opofferen van de neutraliteit van België schond. België had geen keuze. Wanneer het toeliet dat Duitse troepen over zijn grondgebied naar Frankrijk trokken stelde het zich bloot aan Franse en Britse sancties, als Duitsland de oorlog verloor. Wanneer Duitsland echter de oorlog won waren er geen garanties voor de onafhankelijkheid. Uiteindelijk werd besloten om bij een Duitse inval weerstand te bieden.

De koning en zijn ministers moesten het opnemen tegen het grootste en best bewapende leger dat als vijand ons land zou binnenvallen.

Om 7 uur in de ochtend van 3 augustus 1914 werd het antwoord van de Belgische regering op het Duitse ultimatum aan de Duitse ambassadeur bezorgd. De Duitse ambassadeur was zeer verbaasd wanneer hij dit bericht las. Duitsland had alles verwacht maar geen volledige weigering. Wel was er nog telegrafisch contact tussen Albert I en zijn neef keizer Wilhelm II. Dit zonder gevolg.

Die dag verklaarde Duitsland de oorlog aan Frankrijk. 's Nachts staan drie Duitse legers, samen 650.000 man aan de Duits-Belgische grens klaar voor een mars door België richting Frankrijk om zo snel mogelijk Parijs te veroveren.

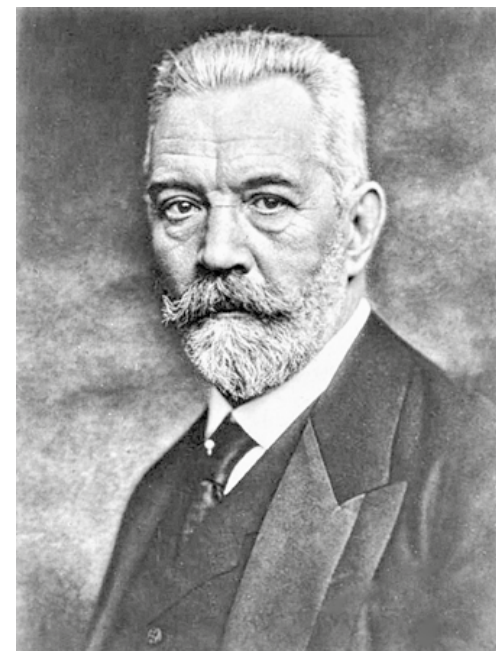
Op 4 augustus 1914 om 6 uur verklaarde de Duitse gezant Below-Saleske België de oorlog. Om 8 uur trokken Duitse patrouilles de Belgische grens over. De kranten brachten volgend nieuws: "België zal zich tot het uiterste verdedigen" en "De landen die garant staan voor onze neutraliteit zullen ons naar de overwinning leiden". De bevolking bracht hulde aan de koninklijke familie en de burgerwacht zetten hun hoed met pluimen op hun geweer en iedereen schreeuwde "Lang leve België".

De koning sprak het parlement toe in uniform van Luitenant-Generaal volledig gekleed om het opperbevel van het leger op te nemen. De koning vroeg of het parlement akkoord was om het grondgebied ongeschonden te bewaren, waarop een algemeen "ja" volgde. De koning besloot met volgende woorden "Een land dat zich verdedigt, gaat niet ten onder".

Die middag sloot de Duitse ambassade te Brussel. Duitse diplomaten die alle dossiers inpakten noemden de Belgen "arme drommels, waarom gaan ze de pletwals niet gewoon uit de weg ?

In Duitsland vond rijkskanselier Theobald von Bethman Hollweg zelf de bezetting van het Groothertogdom Luxemburg en het betreden van België een "onrechtmatige daad".

Tijdens een gesprek trachtte hij zijn Britse vriend de ambassadeur te overtuigen met de uitspraak dat het verdrag van 1839 slechts "een vodje papier was". Die uitspraak zou hem tot in het graf achtervolgen. □

Theobald von Bethmann Hollweg - 1912

Geraadpleegde bronnen:

- Het lijden van België door Larry Zuckerman – Uitgeverij Manteau.
- Antwerpen 1914 door Thomas G. Maes – Linkeroever Uitgevers N.V.
- De Grote Oorlog door Sophie De Schaepdrijver – Houtekiet/Linkeroever Uitgevers N.V.

Vluchtverhaal van de familie Blom in 1914

door Rik Blom

Mijn grootvader Johannes Blom, geboren in 1854, woonde in de Wasstraat 9 te Berchem. Een gezin met drie kinderen, twee jongens en één meisje.

Toen in augustus 1914 geruchten de ronde deden dat de Duitse Ulanen te paard lelijk huis hadden gehouden in de streek van Aarschot en Heist-op-den-Berg met het uitmoorden van mensen, en op weg waren naar Antwerpen, is gans de familie, burens en kennissen naar Antwerpen gevlucht om daar aan het Steen een boot op te gaan die naar Engeland zou varen.

Alleen mijn grootvader bleef thuis. Hij wou dus niet mee op de vlucht voor de Duitsers.

Het schip in de haven zat vol met vluchtelingen en zou vertrekken naar Engeland, ware het niet dat op dat moment er een vliegtuig boven de haven vloog. Het had reeds een aantal bommen op Berchem en Antwerpen gedropt met een grote ravage tot gevolg.

De kapitein van het schip besloot niet meer af te varen omdat hij dan met zijn schip een doelwit zou geweest zijn voor dat vliegtuig.

Dus al die vluchtelingen terug van dat schip af en dan te voet met pak en zak naar Nederland. Omdat dat land neutraal was en niet in oorlog was met Duitsland. Maar het Duitse leger was vlugger in

Antwerpen dan zij in Nederland. Mijn familie is dan maar terug naar huis gegaan.

Aangekomen in de Wasstraat moest echter het ergste nieuws nog komen. Er was een bom gevallen in de Wasstraat. En dit op het huis nummer 9. Grootvader die in de deuropening stond te kijken had de volle lading gekregen. De bom was voor hem tot ontploffing gekomen.

Huis weg, meubels stuk op zoek naar een nieuwe woonst. En grootvader is begraven bij de gesneuvelden van 1914-1918 op het erepark van het kerkhof in Berchem.

Dit erepark is in 2014 vernieuwd. Hier ligt trouwens ook zijn oudste zoon, Fransiscus Blom, geboren in 1888 en die gesneuveld is bij het bombardement op de vliegtuigfabriek ERLA in Mortsel, waar hij werkzaam was. □

Joannes Blom, °18/04/1854 – †08/10/1914

Berchem Sport 1969-1972:

Bijna bekerfinalist en eindelijk terug naar eerste (1)

door Jos Vandermaelen

In het vooruitzicht van het seizoen 1969-1970 ging Berchem met de aanwerving van de Duitser Harald Klose en de Joegoslaaf Ivica Liposinovic nog meer de internationale toer op. Ook Dré Van Lommel van Union werd geacht de aanval te versterken en voor het middenveld werd Jean Arnolis van Daring aangetrokken.

Typeploeg:

keeper: Boden Willy

verdediging: De Mot Robert / Schellens Frans / Vanderwaeren John / Van Lommel Dré

halflijn: Van Bossche Thierry / Arnolis Jean / Liposinovic Ivica

voorlijn: Wilssens Etienne / Versluys Adri / Klose Harald.

Na twaalf matches had Berchem reeds vier thuisnederlagen geleden en stond 13e op slechts één punt van de voorlaatste. Na het vertrek van Wim Coremans was er onverwachts een keepersprobleem opgedoken: achtereenvolgens had men al Tony Goossens, Jos Van Gulik en Willy Boden opgesteld en de inschakeling van deze laatste bleek een goede zet, want hij bleef tot het seizoeneinde eerste doelman.

Het was dus hoog tijd voor ploegwijzigingen: linksbuiten Dré Van Lommel werd linksback en Frans Schellens libero voor de verdediging, zoals zou blijken een kolfje naar zijn hand. Deze permutaties wierpen direct vruchten af, want de volgende wedstrijd op 30 november leverde de Rooi-ploeg op een besneeuwd veld een hoopgevende prestatie en won met 4-1 van Waterschei dankzij o.a. twee goals van een onvermoeibare Adri Versluys. De volgende vier matches waren evenveel overwinningen, zodat geel-zwart aan het jaareinde in plaats van degradatie-, promotiekandidaat geworden was.

In november had Berchem in de achtste finale van de bekercompetitie eersteklasser Beerschot uitgeschakeld. Toen als volgend tegenstander kampioen Standard uit de bus kwam, hoopte men aan het Rooi alvast op een financieel succes en daarom werd er naar het grotere Beerschotstadion uitgeweken.

Op woensdag 14 januari 1970 was de zachte avondtemperatuur een bijkomende factor die ervoor zorgde dat het Kielse stadion bomvol gelopen was. Een halfuur voor de match heerste er reeds een sfeer, een Engelse "cup final" waardig. Gesterkt door een reeks van zes wedstrijden zonder nederlaag begonnen de geel-zwarten vol zelfvertrouwen aan de match. Het eerste kwartier werd er vooral langs Berchem-kant veel te hard gespeeld. Na twintig minuten viel centrale verdediger Roger Buschots uit wegens spierscheur; hij werd vervangen door Lode Rombouts die pas aan zijn tweede match toe was. Dit belette hem niet al na zes minuten onder luid gejuich de openingstreffer te scoren. Een minuut later kwam Robert De Mot in botsing met middenvelder Louis Pilot en moest eveneens het veld verlaten; toen bleek het nut in de persoon van Tony Goossens een keeper te hebben die ook als veldspeler kon worden ingezet, in dit geval op de linksbuitenplaats.

Vanaf dit ogenblik werd bij elke kordate interceptie van Standard-verdedigers in het strafschoopgebied door de Berchem-supporters terecht of onterecht voor penalty geappelleerd. Een tiental minuten na rust kreeg geel-zwart dan toch een strafschoop toegewezen.

"John Vanderwaeren zette het dansende, zingende en geestdriftige Olympische stadion op stelten toen hij Piot tegenvoets nam. Berchem, met twee doelwachters, stoot "Rouches" uit de Beker...! Zo bereikte het fel gehandicapte Berchem, de waarachtige reuzendoder uit deze bekercompetitie, op een uiterst verdiende en sensationele wijze de halve finales ten koste van de Belgische kampioenen. Toen de scheidsrechter affloot ontplofte het Kiel

in een vreugde-explosie: dit Berchem had voetballend Antwerpen een onvergetelijke avond bezorgd en moet naar eerste klasse” (De Nieuwe Gazet 15/01/1970).

Minder opgetogen was men bij Berchem over de kwetsuren van Robert De Mot en Roger Busschots die bijna drie maand onbeschikbaar bleven. Jules Mintjens vatte post op de rechtsbackplaats en Frans Schellens werd terug centrale verdediger.

De 19e speeldag op 18 januari thuis tegen Eisden stond Jules Mintjens in de tweede helft drie minuten op het veld, toen hij bij een van zijn verre inworpen de bal deponeerde op het hoofd van Adri Versluys die voor de gelijkmaker zorgde. Bij elke “throw-in” ter hoogte van het doelgebied van de tegenstrever scandeerde de Berchem-aanhang: “de Jules naar Mexico”, dit naar aanleiding van de Belgische deelname aan het wereldkampioenschap dat jaar. Jules behield trouwens tot het seizoen-einde zijn plaats in het eerste elftal. Adri werd door De Nieuwe Gazet beschreven als de duivel uit Zeeland, het koninginnenstuk in Berchems aanval, de snelle aanvalsleider met de lange wapperende haren en het rusteloos zwoegend body.

Diest, Berchem en Turnhout deelden nu de tweede plaats, met dien verstande dat de Brabanders één en de Kempenaars twee matches minder betwist hadden. De week daarop moesten Turnhout en Berchem het in de Kempen tegen elkaar opnemen, waar de geel-zwarten als groot promotiekandidaat speelden en een 1-1-gelijkspel afdwingen konden.

Voor de komst van leider Diest op 1 februari waren de verwachtingen aan het Rooi hooggespannen: ingeval van winst zou Berchem over de bezoekers wippen en alvast coleider worden. Zover kwam het niet, want met een goal op het halfuur en een twee minuten voor affluiten liep Diest in de rangschikking, met nog een match te goed, verder uit. De volgende wedstrijd werd een nederlaag bij Daring, maar de daaropvolgende matches leverden, in afwachting van de halve bekerfinale tegen de rood-zwarten, een zeven op acht op.

Op zondag 22 maart heerste er op het Rooi weer een uitgelaten kermis-sfeer. Al een hele tijd voor het begin van de bekerwedstrijd parodieerde de Berchemse spionkop “Why, why, why, Delilah” van Tom Jones. Twee minuten voor rust scoorde midvoor Jean-Paul Colonval voor Daring het openingsdoelpunt en toen vele Berchem-supporters zich reeds bij de uitschakeling hadden neergelegd, kreeg geel-zwart één minuut voor het einde een free kick toegekend. Linkermiddenvelder Jean Arnolis liep over de bal en vrijschopspecialist Harald Klose profiteerde hiervan om via de verraste en bewegende Daring-muur het leder in een hoek van het doel te schieten. Met hernieuwde moed en begeleid door het gezang van de Berchem-aanhang werden de verlengingen aangevat; na een halfuur spel bleef de stand ongewijzigd en moest de match volgende woensdag in Molenbeek herspeeld worden.

Ten behoeve van de Berchem-fans had de NMBS een extratrein naar Brussel-West ingelegd, de zogenoemde leeuwentrein, maar vergeleken met de latere hooligans waren de inzittenden brave, ongevaarlijke wel-pen. De in Antwerpen-Centraal opgestapte reizigers kregen wel de indruk in een presidentiële trein te zitten, want zowel in Berchem als Mortsel, de enige stopplaatsen, werden ze op luid gejuich onthaald. Het werd weer een evenwichtige wedstrijd; met nog vijf minuten te spelen week een schot van de Brusselse rechtsbuiten af op een Berchem-verdediger en belandde zo in doel. De stand veranderde niet meer en bijgevolg was het door de Berchemse spionkop zo vaak gezongen “naar de Heizel” een loze kreet geworden.

Op drie matches voor het einde van de competitie stond Berchem derde met drie punten achterstand op Diest en twee op Antwerp. Op 12 april te Waterschei legde Harald Klose een kwartier voor affluiten met weer een vrijschopdoelpunt de 0-1-zege vast. Ook de eerste twee wonnen, zodat de stand bovenaan status-quo bleef.

De volgende week thuis tegen CS Brugge deed centrale middenvelder Frans Schellens met een doelpunt na twintig minuten in de tweede

helft het stadion op zijn grondvesten daveren. Zes minuten later maakten de Bruggelingen gelijk, maar acht minuten voor het einde zorgde strafschootspecialist John Vanderwaeren dankzij een omgezette penalty ervoor dat de promotiekansen intact bleven.

Na de voorlaatste speeldag was Diest al zeker van promotie en had Antwerp nog altijd twee punten voorsprong op Berchem. Rood-wit had wel één meer gewonnen wedstrijd; bijgevolg moest de Rooi-ploeg om een testmatch af te dwingen bij CS Verviers winnen en Antwerp op Waterschei verliezen. Aan de rust was het in beide partijen o-o, maar vijf minuten na de pauze speelden de Limburgers in de kaart van Berchem door de score te openen. In Verviers kwam de thuisploeg via een penalty even na het kwartier ook op voorsprong. Geel-zwart was nu verplicht in een klein halfuur twee goals te maken; ondanks een verwoed slotoffensief zat er geen doelpunt meer in en de door Antwerp in de laatste minuut gescoorde gelijkmaker was van geen belang meer. Berchem strandde dus in kampioenschap en bekercompetitie in het zicht der haven. Na kampioen Diest de productiefste ploeg van de reeks, ondervond het dat de aanval niet altijd loont: terwijl Antwerp met gemiddeld iets meer dan één goal per match promoveerde, bleven de geel-zwarten in tweede.

Eindrangschikking:	M	W	V	D	GV	GT	P
1. Diest	30	17	8	5	57	34	39
2. Antwerp	30	16	7	7	33	25	39
4. Berchem	30	15	9	6	49	36	36
Topschutter: Versluys Adri	16						

De Berchemse parochies en kerken: Het Heilig Sacrament (deel 2)

door Mia Verbanck

De Groenenhoek

Sinds de vorige aflevering konden we nog enkele oude zichten uit de Groenenhoek op de kop tikken. U ziet hierbij oude prentkaarten van de Euterpastraat, de Topaasstraat, de Helderstraat en de Lode Van Berkenlaan. En recentere zichten op de Diksmuidelaan en de Vosstraat.

Berchem - Helderstraat

Berchem - Diksmuidelaan

Berchem (Groenen hoek) L. Van Berkenlaan

Berchem - Vosstraat

De abdij van Averbode en de parochie van het Heilig Sacrament

Na contact met de paters Norbertijnen weten we meer over de geschiedenis van het prille begin. We citeren uit een artikel van archivaris van de abdij, pater Herman Janssens, in het tijdschrift *Averbode* van oktober 2010: “Amper vijf weken nadat de vzw Abdij der Norbertijnen van Averbode was opgericht, kocht deze, vertegenwoordigd door abt Gummarus Crets en prior H.J. Verhaeghen, op 2 december 1921 voor 249.840 frank van baron Fredegand Cogels (1850-1932) een eigendom met een oppervlakte van 2,22 hectare, bestaand ‘deels uit weiland en deels labeurgrond’ gelegen te Berchem-Groenenhoek. (...)”

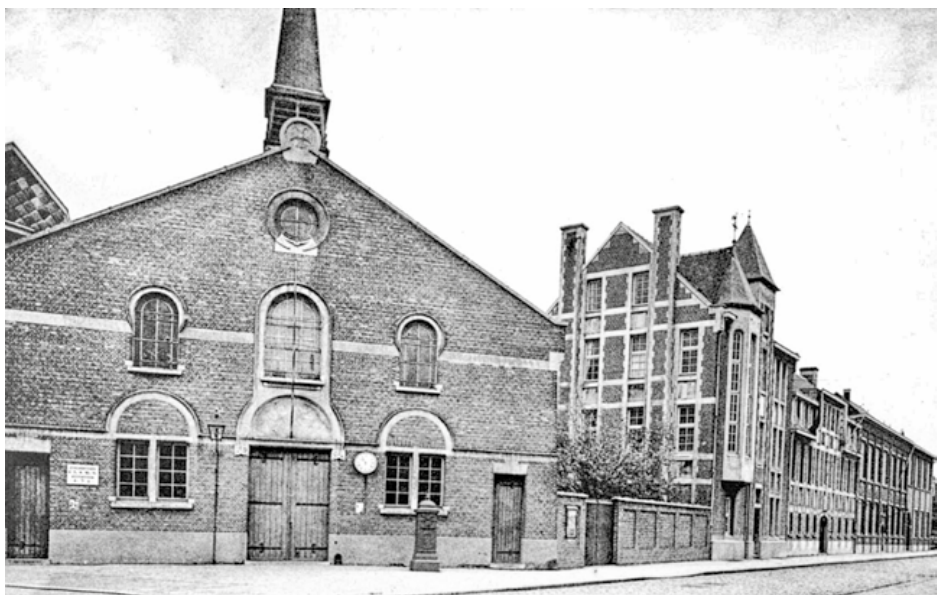

Baron Fredegand Cogels

De norbertijn Laurentius Baeyens (1874-1950) werd op 3 april 1922 onderpastoor benoemd in Berchem Sint-Hubertus, de parochie waartoe de Groenenhoek behoorde. Hij was een rondborstige West-Vlaming die voordien zijn sporen had verdiend als rondtrekkend predikant voor de aartsbroederschap van Onze-Lieve-Vrouw van het H. Hart. Vanuit de Sint-Hubertusparochie bereidde hij de stichting van de nieuwe parochie voor, in een wijk die een echte bouwwerf was met straten die volop werden aangelegd en voorzien van elementaire infrastructuur. Er werden huizen gebouwd, terwijl alle voorzieningen, zoals bestrating en straatverlichting, nog ontbraken.

In de getuigenissen van de eerste bewoners komt het woord ‘slijk’ veelvuldig terug. Ook onderpastoor Baeyens zat niet stil en op 18 mei 1923 kon de noodkerk, een eenvoudig gebouw met 600 stoelen, in gebruik worden genomen. Mgr. Crets wijdde zelf de kerk en de drie altaren. Pas in september vond meneer Baeyens, die met de nieuwe kerk ook pastoor werd, een woning in de nieuwe parochie die werd toegewijd aan het H. Sacrament. Intussen was eind 1922 Gerardus Geerts (1882-1957), de organist van de abdij, onderpastoor benoemd in Mortsel. Hij kwam in oktober naar de Groenenhoek. Hij zou twee jaar blijven en hielp bij de oprichting van het mannenkoor Sint-Norbertus. Ook de kerkfabriek en meerdere parochiale verenigingen werden opgericht. De meeste hielden hun vergaderingen in een houten gebouw dat de veelzeggende naam ‘de barak’ kreeg. In deze nieuwe wijk met talrijke toestromende kinderrijke gezinnen waren ook scholen nodig. In 1924 ging de Sint-Theresiaschool voor meisjes open, geleid door zusters Apostelinnen van de Jacob Jordaensstraat, in gebouwen rechts van de kerk; in hetzelfde jaar was ook de parochiale Sint-Norbertusschool voor jongens van start gegaan, links van de kerk. Voor de gebouwen van de meisjesschool zorgden de zusters, om de jongensschool te kunnen bouwen leende de pastoor 400.000 frank, een bedrag dat later door de abdij werd afbetaald.

De nieuwe straten werden ook aangelegd op de gronden van de abdij: de Zillebekelaan, Langemarkstraat, Pervijzestraat, Geluwestraat en Kortemarkstraat. Deze betaalde hiervoor in 1925-1928 440.000 frank aan de nv Berchem-Extensions, evenals 19.680 frank aan de gemeente voor haar deel in de moerriool in de Helderstraat. De terreinen voor de voorlopige en de latere nieuwe kerk, beide scholen en de nog te bouwen pastorie waren duidelijk afgebakend, zodat de abdij vanaf 1928 de resterende oppervlakte kon verkavelen en als afzonderlijke bouwpercelen verkopen. Het laatste stuk grond werd van de hand gedaan in 1950.”

Eerste kerk: buitenzijde en binnenzijde. Rechts van de kerk zien we de Sint-Theresia-school voor meisjes in de Geluwestraat. In het vorige nummer zagen we de gevel van Sint-Norbertus voor jongens (in het bijschrift werden toen beide scholen verwisseld).

De pastorie

Weer gaan we te rade bij de archivaris van de abdij van Averbode, Herman Janssens: “Vanaf 1927 begon de abdij met de bouw van de woning voor de confraters. Architect Frans Peeters uit de Ruytenburgstraat in Berchem tekende de plannen. Het werd een groot gebouw met drie verdiepingen boven het gelijkvloers, een achterbouw en volledig onderkelderd. Aannemer L. Verstraete & Zonen uit Rumbeke mocht het gebouw zetten voor ca. 350.000 frank, alles bij elkaar kostte het huis meer dan 500.000 frank. Op 5 februari 1929 werd het in gebruik genomen. Dit was geen pastorie, maar een priorij! Bij de start kreeg ze de naam *Sint-Michiels Priorij*, later werd ze *Sint-Michielsresidentie* genoemd en nog later *Residentie* van de Groenenhoek.

Prior werd de Antwerpenaar Gonzaga Taeymans (1896-1963). Verder werden er naartoe gezonden: Stephanus Baeyens (1868-1934), de broer van de pastoor, oud-missionaris in Brazilië, die benoemd werd tot paenitentiarius (biechtvader), Philoteus Arts (1902-1980) en de broeders Bavo Penders (1881-1958) en Eduard Wouters (1907-1970). Ook de onderpastoors kwamen er wonen en in 1931 pastoor Baeyens.

In het huis waren een kapel en een kapittelzaal. De prior en Ph. Arts predikten retraits en geestelijke conferenties in de omgeving, terwijl beide broeders zorgden voor het huishouden. De sfeer onder de medebroeders was zeer goed. T. Valvekens vertelde later meermaals dat, toen abt Crets de canonieke visitatie van het huis kwam doen, hij hen feliciteerde omdat hij zulke positieve visitatie nog nooit had meegemaakt.

Aan de *Residentie* kwam echter snel een einde. Reeds einde 1929 sloot de abdij met de gemeente Brasschaat en het aartsbisdom een overeenkomst om in die gemeente een college op te richten. Op 8 oktober 1931 opende het Sint-Michielscollege in Brasschaat zijn deuren.”

Architect Frans Peeters
foto ter beschikking gesteld door Jef Hendrix

De Pastorie. Links de meisjesschool gedeeltelijk voltooid.

▲ De kerk vandaag met links het parochiesecretariaat en het OKRA-lokaal, rechts in de Geluwestraat Het Hinkelpad (foto Mia Verbanck)

◀ De pastorie anno 2015 (foto Mia Verbanck)

een overzichtfoto van het geheel (foto Mia Verbanck) ▼

Overdracht van de parochie – toekomst van de kerk

Er volgden 80 jaar parochielevens onder leiding van verschillende witheren, waarover later meer.

In het artikel van Herman Janssens lezen we: “Op 21 september 2008 werd het 85-jarig bestaan van de parochie gevierd in een feestelijke viering met een delegatie medebroeders uit Averbode. Tegelijk werd dankbaar afscheid genomen van de norbertijnen en de abdij van Averbode. Op 12 februari 2010 heeft de basisschool *Het Hinkelpad* de pastorie met haar tuin aangekocht. De parochie, zonder residerend pastoor, bracht haar secretariaat (permanentie) onder in een bijgebouw van de kerk. Het huis in de Kortemarkstraat was veel vroeger al van de hand gedaan. Aldus werd ook aan de laatste onroerende bezittingen van de abdij in Berchem-Groenenhoek een nieuwe bestemming gegeven en kon de vzw Norbertijnen Groenenhoek op 17 mei 2010 worden ontbonden.”

Nog dit jaar zal de pastorie afgebroken worden en zal Het Hinkelpad de voorziene uitbreiding realiseren. Wat de toekomst van het kerkgebouw betreft: een werkgroep heeft aan een architectenbureau de opdracht gegeven de mogelijkheden te onderzoeken naar (her)bestemming van de kerk. De werkgroep is samengesteld uit Kerkraad, Parochie en Stedelijke dienst (Samenleven, eredienst in nauwe samenwerking met het bisdom). De studie is nog volop bezig. Speculaties en conclusies, zoals die in de pers verschenen, zijn dus voorbarig!

Met dank aan de paters Norbertijnen van Averbode die historische informatie en foto's van de eerste kerk en de pastorie ter beschikking stelden. ☐

Documentatiemateriaal gezocht...

Ons team is voortdurend op zoek naar allerlei informatie over verschillende onderwerpen waarmee u ons mogelijk kunt helpen:

Welke zijn deze onderwerpen?

- **De Grote Oorlog - 1914-1918**
- **Het bombardement van oktober 1914**
- **De Bevrijding - september 1944**

Wat zoeken we?

- foto's, brieven en postkaarten
- informatie, geschiedenis en alle documentatie
- oorlogsdagboeken en dagelijkse leven
- oorlogsrecepten en oorlogskeuken
- documenten: militaire (Belgische en Duitse) als overheidsdocumenten, Vuurkaarten, medailles, ...
- allerlei materiaal zoals een Belgische of Duitse helm, uniformen en nog vele andere dingen...
- noodgeld (WO I), rantsoenkaarten, identiteitskaarten, bloemzakken (WO I)...
- vluchtverhalen van Berchemnaars
- soldatenverhalen en militaria...

Kent u misschien nog mensen die verhalen kennen of documentatie willen delen?

Aarzel niet, bel ons: 03 230 17 51 (Walter Gysen)
03 292 51 15 (Paul Gysen)

e-mail: Groote-Oorlog@heemkundeberchem.be

Paul Gysen ☐

KOWALCZYK

sanitair - elektriciteit - verwarming - ventilatie

+32(0)476 686 817

Koffiebranderij- thee
confiserie - delikatessen
doopsuiker

Helios
DE LUCA

Statiestraat 13
2600 Berchem
03/239.24.54

www.heliosberchem.be